

معرفی چند فیلم تصویری حقیقی زنان را روی پرده سینما نشان می‌دهد

نه به زن شگفت‌انگیز

زهره صالحی نیا

کارشناس
سواد رسانه

تصویر زنان روی پرده سینما طی سال‌های ظهور سینما تا امروز تفاوت بسیاری کرده. از زنان همیشه نشسته روی صندلی در حال خوردن جای یا معشوق همیشه نیازمند کمک که باید قهرمان مرد داستان نجاتش دهد عبور کردند و نبض زندگی خود را در دست گرفته‌اند. اگرچه همواره در نمایش زنان و زندگی و دغدغه‌هایشان کاستی‌هایی وجود داشته، اما نمایش کاریکاتوری زن در قالب معشوقی دلفریب یا در مقابل ابرقهرمانی با صفات مردانه یعنی نادیده گرفتن زنان حقیقی و دادن الگو و کلیشه‌هایی محدود به تمام زنان. در این میان فیلم‌هایی هم از زنان با تمام مختصات زندگی‌اش در مقام دختر، همسر، مادر یا توجه به تغییر شرایط زندگی و کار در دنیای امروز وجود دارد و باعث می‌شود نگاه به زنان و زندگی و دغدغه‌های روز آنها شفاف‌تر دیده شود. زنان با استعداد و توانایی و انتخاب‌های متفاوت روی پرده سینما حضور دارند و این حضور کمک می‌کند روال پذیرش و حتی تغییر شرایط زنان در موقعیت‌های شغلی و خانوادگی بهتر و با انصاف بیشتری دیده و پذیرفته شود. سیاه‌نمایی در امر زنان در سینمای ایران و حتی خاورمیانه مساله‌ای تازه نیست و وجود چنین فیلم‌هایی بیش از آن که به کمک شرایط زنان بیاید برای کارگردان و عوامل جوایز جهانی به همراه داشته است. آثار دلسوزانه سینما در حوزه زنان یعنی نمایش حقیقی شرایط، همان‌طور که زنان و دختران و مادران در دنیای حقیقی هستند.

فیلم «به همین سادگی»

شیطان پراد می‌پوشد

«شیطان پراد می‌پوشد» با بازی مریل استریپ و آنا هاتاوی اثری است زنانه درباره حضور زنان در بازار کار و داشتن مسئولیت‌های جدی شغلی در شرایط زن/همسر/مادر بودن. زنان در شرایط کاری برابر باید دوبرابر بیشتر تلاش کنند تا شغل خود را نگه دارند و حتی در آن پیشرفتی مساوی مردان داشته باشند.

این در حالی است که از آنها توقع زنی آراسته، همسری کامل و مادری همیشه حاضر می‌رود. مریل استریپ در نقش کارفرمایی خشک و خشن اما موفق در شغل خود، زندگی خانوادگی بسامانی ندارد و آنا هاتاوی در نقش دختر جوانی که مسیر شغلی کماکان شبیه کارفرمایش را در پیش گرفته میان آنچه واقعاً از شغلش می‌خواهد و ارزش‌های شخصی و خانوادگی و ارزش‌های سخت و خشن دنیای کار جدیدش، راه شخصی خود را انتخاب می‌کند.

جوی

ساخته سال ۲۰۱۵ با بازی جنیفر لارنس، داستان زندگی جوی ماناگانو، کارآفرین زن آمریکایی است که کسب و کار خود را به تنهایی آغاز می‌کند و به یکی از بزرگ‌ترین کارآفرینان زن آمریکا تبدیل می‌شود.

جوی زنی در مرکز شرایط به هم ریخته خانوادگی و شغلی است، دو فرزند کوچک دارد و از همسرش به خاطر بی‌کفایتی‌اش در اداره زندگی جدا شده اما هنوز همسرش در زیرزمین خانه‌شان زندگی می‌کند، چراکه جایی برای زندگی ندارد. جوی در تمام این سال‌ها مسئولیت مادر خود را که از نظر روحی بیمار است، به عهده دارد. پدرش مردی هوس‌باز است که در برهه‌های زمانی کوتاه با زنان دیگری وارد رابطه می‌شود و زمانی که روابطش به شکست منتهی می‌شود به خانه جوی می‌آید و آنجا ساکن می‌شود.

میان تمام این شلوغی‌ها، تنها مادر بزرگ جوی است که پشتیبان و همراه و کمک‌اوست. جوی ابتدای فیلم، مادر بزرگ خود را از دست می‌دهد و به تنهایی با تمام کاستی‌ها و سختی‌های زندگی‌ش مواجه می‌شود و تصمیم می‌گیرد راه خود را در پیش گیرد.

اگرچه در این مسیر با موانع بسیاری مواجه می‌شود و حتی خانواده‌اش نیز برای او مشکلاتی ایجاد می‌کنند اما جوی راه خود را در پیش می‌گیرد و به موفقیتی که لایق اوست، می‌رسد. نگاه زنانه جوی به مسائل و تلاشش برای حل مشکل به روش خودش یکی از مهم‌ترین نکات فیلم است. فیلم روایتی جذاب و گیرا از زندگی حقیقی این کارآفرین زن به نمایش می‌گذارد.

به همین سادگی

شاید بهترین و جدی‌ترین فیلمی باشد که درباره زن امروزی ساخته‌اند. فیلم سال ۱۳۸۶ ساخته شده اما هنوز هم حاوی دغدغه‌های یک زن/مادر است که در جامعه ایرانی زندگی می‌کند. «به همین سادگی» انتظاراتی را که از طاهره به عنوان یک مادر و همسر می‌رود به خوبی نمایش می‌دهد اما طاهره فیلم مانند تمامی انسان‌ها برای خود نیز مسیری در نظر دارد که به نظر در پس مادر بودن و همسر بودنش فراموش شده. ما با یک روز زندگی طاهره همراه می‌شویم و او را در ارتباط با فرزندان و همسر و اطرافیانش می‌بینیم.

مثلاً پرسش به پاسخ‌های مادرش درباره کلمات انگلیسی اعتماد ندارد و سوالاتش را از منشی پدرش می‌پرسد. طاهره در پس تمام این روابط، کمبودی را حس می‌کند. انگار او به تمام دنیا و اطرافش، خدمات و توجه ارائه می‌دهد اما کسی نیست همراه و همدل طاهره باشد. طاهره، نقطه مرکزی دنیایی است که اطراف خودش ساخته و تمام افرادی که پیرامونش زندگی می‌کنند به او وابسته هستند و طاهره این تنهایی را حس می‌کند.

خانوم

ساخته تینا پاکروان، روایت سه زن در شرایط متفاوت اما نزدیک به هم است. هر سه زن حاضر در فیلم، قهرمان روایت خود هستند. در پس سختی‌هایی که در زندگی با آن مواجه هستند، مشکلات مالی شوهرشان، مشکلات روحی شوهرشان، مشکلات جسمی شوهرشان، زنانه‌ایستاده و زندگی را پیش می‌برند. «خانوم» روایتی است از حل مشکلات سخت دنیا به دست زنان و به شیوه زنانه. تینا پاکروان، زنان فیلم خود را با جزئیات و دقت ترسیم کرده، مانند فیلم دیگرش «نیمه شب اتفاق افتاد» که روایت زنی میانسال است که با آشپزی زندگی خود را می‌گذراند. زنان حاضر در آثار پاکروان مانند خاتون سریال «خاتون» که در شبکه نمایش خانگی پخش می‌شود، قهرمان‌هایی دور از نظر نیستند، مادران و زنانی هستند که با احساسات و نگاه زنانه به دنیا مشکلات را حل می‌کنند و شرایط را تغییر می‌دهند.

زندگی خصوصی آقا و خانم میم

ساخته روح... حجازی یکی از بهترین فیلم‌های ایرانی در نمایش شرایط زن در جامعه‌ای است که به سمت مدرن شدن پیش می‌رود و زن را امروزی و مدرن می‌خواهد اما در تقابل با ارزش‌های سنتی تلکیفش مشخص نیست. در این میان، زن بازیچه این باتلکلیفی است. خانم میم، زنی معمولی است که در شرایط گذار قرار گرفته. کار می‌کند، بچه دارد و دلش می‌خواهد فرزند دیگری نیز داشته باشد. آقای میم مردی با مختصات سنتی است که بر اثر یک پیشرفت ناگهانی شغلی به طبقه اجتماعی تازه راه یافته و به همین علت به همسر خود فشار می‌آورد که او نیز به ظاهر طبقه جدید درآید و تمام آنچه از گذشته با یکدیگر درباره شرایط و چارچوب زندگی اجتماعی‌شان به تفاهم رسیده‌اند را فراموش کند. خانم میم، وسیله‌ای برای نمایش آقای میم می‌شود در طبقه جدیدی که به آن وارد شده، اگرچه ابتدا سرخوش از این عروسک زیبایی است که همه را جذب خود کرده، اما این شرایط جدید با باورهای او در تضاد است و این تقابل به مشکلات جدی در رابطه این زن و شوهر ختم می‌شود.